2013-19-RE

CAUSA 2013-19-RE

Sentència del Tribunal Constitucional del 7-9-2013 relativa al recurs d'empara 2013-19-RE

Número de registre 284-2013. Recurs d'empara

Sentència del 7 de setembre del 2013

BOPA núm. 45, del 25 de setembre del 2013

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 7 de juny del 2013, per la representació processal del Sr. Emili Puig Ariet, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 29 de maig del 2013, dictat pel batlle de guàrdia i contra l'aute del 5 de juny del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts, en el marc del procediment urgent i preferent, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució, en concordança amb els drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució i, atès que demana al Tribunal Constitucional que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats, l'anul·lació dels autes objecte de recurs i la posada en llibertat del recurrent, declarant la seva detenció il·legal. Així mateix, en primer lloc, demana amb caràcter urgent, d'acord amb l'article 88 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, la suspensió dels efectes de les resolucions objecte de recurs, sol·licitant amb caràcter previ a la decisió sobre l'admissió a tràmit d'aquest recurs que s'acordi la llibertat del recurrent; en segon lloc, demana es requereixi el president del Consell Superior de la Justícia i el president de la Batllia per tal que lliurin una còpia de les filmacions requerides per aquesta representació processal mitjançant carta del 6 de juny del 2013;

Vista la Constitució, especialment els articles 9, 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional de l'11 de juny del 2013, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2013-19-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat el 27 de juny del 2013, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

Antecedents

Primer

El 29 de maig del 2013, el Sr. Emili Puig Ariet va ser detingut pel Servei de Policia i se li va informar de la comissió per part seva d'un delicte patrimonial.

Per tal com va considerar que es trobava en situació de detenció il·legal, va formular una petició d'habeas corpus.

Efectivament, la representació processal del recurrent considerava: en primer lloc, que només el batlle coneixedor de les actuacions era competent per prendre declaració i no podia delegar la realització de les diligències que la Llei li atribueix en exclusiva; en segon lloc, que el fet que s'hagués decretat el secret de sumari impedia l'exercici del seu dret a la defensa, ja que aquesta decisió havia estat recorreguda; i, finalment, que en el moment de la detenció no se li va exhibir

l’aute judicial corresponent, sinó únicament l’ofici que comunicava aquesta decisió.

Segon

El mateix dia, el batlle de guàrdia va dictar un aute mitjançant el qual desestimava la petició esmentada i declarava la detenció efectuada pel Servei de Policia ajustada a Dret.

Pel que fa al primer punt, recordava que l’article 45 del Codi de procediment penal disposa que el batlle pot fer-se auxiliar pels seus col·laboradors i pels agents del Servei de Policia, sempre i quan no es tracti de l’interrogatori del processat o d’un acarament, situacions en les quals no es trobava el recurrent. Per consegüent, la delegació practicada al Servei de Policia no comporta la vulneració de cap dret fonamental del recurrent.

Pel que fa al segon punt, destaca que si bé el secret de sumari constitueix una excepció al dret a la defensa, no hi la vulneració al·legada, perquè troba el seu límit en l’interès de la justícia (art. 40 i 46 del Codi de procediment penal), sempre i quan la mesura vingui objectivada i raonada en circumstàncies que clarament evidenciïn que la mesura és imprescindible per assegurar el valor constitucional de la Justícia i coordinant-ho amb el dret a la defensa, donant a les parts, en fase d’instrucció posterior, la possibilitat de contradir tot el material probatori que s’hagi pogut obtenir.

Pel que fa al tercer punt, considera que a partir del moment en què els agents del Servei de Policia van informar el recurrent dels motius de la seva detenció, va tenir coneixement dels delictes que se li imputaven, per tant, no es va ocasionar cap situació d’indefensió material.

Tercer

El 30 de maig del 2013, la batlle instructora va dictar un aute de processament contra el Sr. Emili Puig Ariet pel delicte major d’administració deslleial i pel delicte major de falsejament de comptes socials, i en el qual es decretava també la seva presó provisional.

Quart

La representació processal del Sr. Emili Puig Ariet va formular un recurs d'apel·lació contra la decisió del batlle de guàrdia, i, el 5 de juny del 2013, el Tribunal de Corts va dictar un aute mitjançant el qual desestimava aquest recurs d'apel·lació i confirmava l'aute esmentat.

L'aute del Tribunal de Corts respon de manera extensa i detallada als greuges adduïts contra la detenció efectuada, tanmateix, pel que fa a la declaració del secret del sumari, declara que aquesta no ha de ser analitzada en el marc d'un procediment d'habeas corpus, sinó que s'ha de formular un recurs pel procediment corresponent.

Cinquè

El 7 de juny del 2013, la representació processal del Sr. Emili Puig Ariet va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 29 de maig del 2013, dictat pel batlle de guàrdia i contra l'aute del 5 de juny del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts, en el marc del procediment urgent i preferent, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució, en concordança amb els drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

En primer lloc, la representació processal relata els fets de la causa en què destaca que, el 28 de maig del 2013, el recurrent s'havia personat a la Secció Penal de la Batllia per tenir coneixement de la causa de la qual els medis de comunicació s'havien fet ressò i també per posar-se a la disposició de la batlle instructora pel que fos necessari. Atesa l'absència de la batlle instructora, el recurrent va haver de marxar, tanmateix, posteriorment, es va informar a la representació processal del recurrent de l'existència d'un aute de secret de sumari que no li va ser notificat fins unes hores més tard.

El recurrent va ser detingut l'endemà mateix per agents del Servei de Policia en la via pública. Aquell mateix dia, la batlle instructora va autoritzar l'entrada, el registre i la perquisició del domicili del recurrent. El 30 de maig del 2013, la batlle instructora va dictar un aute de processament contra el recurrent en què es decretava la seva presó provisional.

Seguidament, aquesta part exposa que el procediment d'habeas corpus s'ha dut a terme d'acord amb les disposicions processals adients i destaca que en aquest cas, a més, de no concórrer els supòsits legalment previstos per efectuar la detenció, tampoc es van respectar les formalitats adients per aquesta detenció i també es van vulnerar els drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Aquesta part considera, en primer lloc, que es va vulnerar el dret a ser informat de l'acusació i el dret a la defensa del recurrent, ja que no se li van comunicar els motius de la seva detenció. Segons

el parer d'aquesta part, en el moment de la detenció només se li va mostrar una comunicació tramesa per fax en què s'informa que la detenció ve motivada per un presumpte delicte contra el patrimoni. En canvi, en l'aute que decreta el secret de sumari s'informa de l'existència d'un presumpte delicte d'administració deslleial, però l'aute de processament es fonamenta en dos delictes majors d'administració deslleial i de falsejament de comptes socials.

La comunicació parcial, és a dir, únicament, la del delicte d'administració deslleial ja seria suficient per considerar la detenció il·legal. Es reprodueix l'article 24 del Codi de procediment penal que disposa que tota persona sospitosa que presti declaració davant el Servei de Policia ha de ser informada, de manera que ho entengui, i de forma immediata, dels fets que se li imputen i de les raons que motiven la seva eventual privació de llibertat. Correlativament, cita les disposicions dels articles 5 i 6.3 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals que corresponen a aquest punt. D'aquestes disposicions es pot concloure que el dret a ser informat de l'acusació va més enllà de la simple qualificació jurídica i que requereix una informació fàctica detallada i exhaustiva.

En aquest sentit cita jurisprudència nombrosa i diversa del Tribunal Europeu dels Drets Humans de la qual es desprèn que la informació sobre els fonaments legals i de fet de la privació de llibertat ha de ser notificada en paraules senzilles i corrents (veg. sentència del TEDH del 30 d'agost de 1990, Fox, Campbell i Hartley c/ Regne Unit; sentència del 23 d'abril del 2013, Mekiye Demirci c/ Turquia; sentència del 30 de maig del 2013, Malofeyeva c/ Rússia; sentència del 21 d'octubre del 2009, Dün c/ Turquia; sentència del 19 de juliol del 2011, Gasins c/ Letònia; sentència del 15 de març del 2010, Leva c/ Moldàvia; sentència del 8 de maig del 2005, Bordovski c/ Rússia; sentència del 25 de març de 1999, Pélissier et Sassi c/ França).

Per aquest motiu, el recurrent es va acollir al seu dret a no declarar i aquesta part discrepa de l'argumentació continguda en la resolució del Tribunal de Corts del 5 de juny del 2013, en què tot i admetre's la informació errònia del delicte pel qual se'l deté, el Sr. Emili Puig Ariet no pot raonablement pretendre que desconeixia el motiu de la seva detenció. I, si bé no s'estableix la forma que ha de tenir la informació, cal informar dels fets i de la seva qualificació i, en aquest cas, l'actuació ha estat contrària a la jurisprudència anteriorment citada.

Així mateix, atès el secret de sumari, també es veu afectat el dret a la defensa del recurrent alhora que persegueix desmuntar el principi de presumpció de la seva innocència. Nogensmenys, si es comprèn que el secret de sumari té com a finalitat la d'evitar interferències o accions que posin en risc l'èxit de la investigació i l'aclariment dels fets, aquesta mesura no deixa de ser excepcional i, per tant, ha de ser proporcional i necessària. En aquest cas, aquesta part considera que la batlle instructora no ha fet una ponderació acurada i que ha optat per la via més fàcil i ràpida, obviant la vulneració dels drets a la defensa, a un procés degut, a la presumpció d'innocència i a ser informat de l'acusació.

També se cita aquí la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans relativa al secret de la instrucció (sentència del 8 de gener del 2008, Martime, SA c/ Romania; sentència del 30 de novembre del 2005, Menet c/ França; sentència del 15 d'octubre del 2003, Ernst i altres c/ Bèlgica; sentència del 8 de febrer de 1996, Murray c/ Regne Unit).

L'article 6.1 del Conveni esmentat que disposa que tota persona té dret que la seva causa sigui vista equitativament també té molta rellevància en aquest cas (veg. sentència del TEDH del 5 de març del 2013, Varela Geis c/ Espanya; sentència del 23 d'abril del 2013, Süzer c/ Turquia; sentència del 24 d'octubre del 2012, D. M. T. i D. K. I. c/ Bulgària; sentència del 15 de setembre del 2011, Giosakis c/ Grècia). Conclou que en aquest cas s'ha vulnerat el dret a un procés equitable, el qual té la seva transposició en els drets de l'article 10 de la Constitució, a bastament exposats, en relació amb el principi d'igualtat que ha de regir el principi acusatori i el principi contradictori.

En segon lloc, aquesta part retreu la inexistència de l'aute judicial d'imputació. Aquesta resolució raonada, fàcticament i jurídicament, on constin els motius de la detenció és necessària. En canvi, no és suficient l'exhibició de la fotocòpia de l'ofici enviat per fax. Segons les manifestacions del Ministeri Fiscal en l'acte de vista oral, l'aute estava annexat a l'ofici. Ara bé, si això és cert, aquest no es va mostrar ni al recurrent, ni al seu lletrat.

En tercer lloc, hi havia una manca de concurrència dels supòsits legalment previstos en l'article 27 del Codi de procediment penal per procedir a la detenció del recurrent. Segons el seu parer, a Andorra manca la figura d'imputat i, per tant, la figura de l'encausat ha de tenir les mateixes garanties que aquelles que s'atorguen al processat i no poden ser objecte de delegació. Considera aquesta detenció com a il·legal, ja que les actuacions realitzades corresponien a la jutge d'instrucció i no al Servei de Policia, actuant com a auxiliar o no.

Així mateix, destaca la innecessarietat de la detenció, ja que el recurrent es va posar a la disposició de la batlle instructora i qualifica aquesta detenció d'arbitrària, per tal com no es van seguir les formalitats previstes en la Llei.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats, l'anul·lació dels autes objecte de recurs i la posada en llibertat del recurrent, declarant la seva detenció il·legal. Així mateix, en primer lloc, demana amb caràcter urgent, d'acord amb l'article 88 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, la suspensió dels efectes de les resolucions objecte de recurs, sol·licitant amb caràcter previ a la decisió sobre l'admissió a tràmit d'aquest recurs que s'acordi la llibertat del recurrent; en segon lloc, demana es requereixi el president del Consell Superior de la Justícia i el president de la Batllia per tal que lliurin una còpia de les filmacions requerides per aquesta representació processal mitjançant carta del 6 de juny del 2013.

Sisè

L'11 de juny del 2013, el Tribunal Constitucional va admetre a tràmit el recurs d'empara 2013-19-RE, sense efectes suspensius, i va trametre la causa al Ministeri Fiscal per tal que presentés les al·legacions escaients.

Setè

El 27 de juny del 2013, el Ministeri Fiscal va presentar un escrit d'al·legacions en què destaca que la finalitat del procediment d'habeas corpus és de verificar, únicament i exclusivament la legalitat d'una detenció. Ara bé, la representació processal del recurrent aprofita aquesta ocasió per impugnar altres qüestions que s'escapen d'aquest marc.

En la detenció objecte del recurs d'empara no s'hi troba cap dels requisits establerts a l'article 6 de la Llei transitòria de procediments judicials que podrien permetre titllar la detenció d'il·legal. Els dubtes que té la part recurrent sobre la interpretació i l'aplicació d'aquest article han estat resolts pels tribunals ordinaris de manera motivada i sobre la base d'unes argumentacions que aquest Ministeri Fiscal fa seves en tota la seva extensió.

En primer lloc, manifesta que l'article 27 e) del Codi de procediment penal obliga als agents del Servei de Policia a procedir a la detenció d'una persona quan "La persona contra la qual hi hagi motius per creure que ha participat en la comissió d'un delicte o de la qual es pugui presumir que no compareixerà quan sigui citada davant l'autoritat judicial". N'hi ha prou amb tenir motius per creure que ha participat en la comissió d'un delicte, i els agents del Servei de Policia poden procedir a la detenció, ja sigui de motu proprio (article 28 del Codi esmentat), ja sigui per ordre del batlle (article 29 següent).

En aquesta causa, no hi ha dubte que en el moment de la seva detenció hi havia motius per creure que el recurrent havia comés els delictes pels quals es troba actualment processat.

En segon lloc, queda acreditat en els autes que la batlle instructora va dictar un aute motivat que ordenava la detenció del recurrent. Tampoc es va posar en dubte que l'ofici tramés al Servei de Policia hagués estat efectuat per aquesta mateixa batlle.

En tercer lloc, malgrat que en algunes diligències policials hi ha un error en parlar d'un delicte patrimonial, el recurrent va ser degudament informat que se li imputava un delicte socioeconòmic. Tanmateix, la representació processal i el recurrent van tenir coneixement de la causa de la seva detenció, en el mateix moment, com consta en l'informe elaborat pels agents del Servei de Policia que van efectuar la detenció (foli 603), de l'aute que autoritzava l'entrada i el registre del domicili, notificat a la representació processal i al detingut i en una diligència confeccionada a instància de la defensa pels agents del Servei de Policia. En aquests tres documents quedava clar que s'investigava un delicte d'administració deslleial. De la sentència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, citada per la part recurrent mateixa, del 19 de juliol del 2011, en la causa Gasins c/ Letònia, queda clar que no s'exigeix cap formalitat per notificar a una persona els motius de la seva detenció, ni tampoc s'exigeix una enumeració completa de totes les acusacions fetes contra ella.

En quart lloc, pel que fa al relat dels fets de la posada a disposició del recurrent davant la Batllia, el Ministeri Fiscal considera que la versió donada per la secretària judicial de la batlle instructora divergeix de la del recurrent. I si bé no nega que el recurrent es personés aquell dia a la Batllia, allò que es nega és que es volgués posar seriosament a disposició judicial. Reitera que, en tot cas, la detenció es troba plenament justificada, ja que, a més, s'ha de poder continuar amb la instrucció i destaca el risc de sostracció, atesa la penalitat dels delictes que se li imputen.

Pel que fa a l'al·legació d'acord amb la qual, segons les disposicions del Codi de procediment penal, el Servei de Policia no podia prendre la declaració de l'encausat, el Ministeri Fiscal cita els articles 32 i 45 d'aquest Codi que permet aquesta delegació, així també ho ha establert la jurisprudència del Tribunal de Corts (veg. l'aute del 10 de juliol del 2012), tot i que, en el moment del processament, sigui el batlle qui hagi de prendre la declaració. De qualsevol manera, el recurrent es va emparar en el seu dret a no declarar, motiu pel qual no s'ha vulnerat cap dret fonamental del processat, ni existeix cap arbitrarietat que fonamenti la interposició d'aquest recurs d'empara.

Pel que fa al secret de sumari, tot i que no hagi de ser objecte d'aquest recurs, cal precisar que la seva finalitat era la de garantir el desenvolupament de la instrucció, el resultat de la qual no ha de ser necessàriament més beneficiós per a l'acusació. De qualsevol manera, aquest secret ha estat aixecat i la representació processal del recurrent ha tingut accés a totes les actuacions practicades.

Per acabar, precisa que aquest procediment no es l'idoni per deixar sense efecte la mesura de presó provisional, acordada i valorada per l'aute de processament dictat per la batlle instructora.

Finalment, demana al Tribunal Constitucional que desestimi les pretensions del recurrent.

Vuitè

El 5 de juliol del 2013, el Ministeri Fiscal va presentar les seves conclusions en què reitera les al·legacions i els arguments continguts en el seu escrit anterior.

L'11 de juliol del 2013, la representació processal del recurrent va presentar un escrit de conclusions en què informa al Tribunal que s'havia aixecat el secret del sumari al qual havia pogut tenir accés. Sense ampliar la demanda, analitza de manera més precisa els motius de fet i de dret que ja havia al·legat en el seu recurs d'empara.

Novè

El 26 de juliol del 2013, la representació processal del recurrent va presentar un escrit en què informa de la llibertat provisional acordada per la batlle instructora substituta, mitjançant la prestació d'una fiança de 30.000,00 euros.

El Ministeri Fiscal va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i l'1 d'agost del 2013, el Tribunal de Corts va desestimar aquest recurs.

Fonaments jurídics

Primer

En aquest recurs d'empara es formulen tres pretensions de fons, i dues més d'instrumentals o no de fons. Les peticions de fons són: en primer lloc, que es declari la vulneració del dret a la llibertat establert en la Constitució (art. 9), en segon lloc, que s'anul·lin els autes impugnats, és a dir, l'aute de la Batllia de Guàrdia del 29 de maig del 2013 i l'aute del Tribunal de Corts del 5 de juny del mateix any, i, finalment, en tercer lloc, que s'ordeni la posada en llibertat del recurrent declarant la seva detenció il·legal.

Les dues altres peticions són: la suspensió de l'execució de l'ordre de presó mentre es tramitava aquest recurs i la pràctica d'una prova. La petició de la posada en llibertat immediata en el moment d'admetre a tràmit aquest recurs ja va ser rebutjada.

El mateix ha de succeir amb la pràctica de la prova sol·licitada, ja que, d'una banda, com es veurà més endavant, el seu contingut no afecta al raonament seguit en aquesta sentència i, d'altra banda, del curs posterior de les actuacions es dedueix que l'objecte al qual es volia arribar amb la prova ja s'ha assolit.

Segon

Pel que fa a la vulneració del dret a la llibertat davant les detencions il·legals, cal reafirmar que és un dels drets essencials que es troba sota la protecció en empara d'aquest Tribunal. Efectivament, l'article 9.1 de la Constitució declara que totes les persones tenen dret a la llibertat i a la seguretat i només poden ser privades d'aquesta llibertat "per les causes i d'acord amb els procediments establerts a la Constitució i les lleis". I, d'acord amb l'article 6 d) de la Llei transitòria de procediments judicials, es considera detingut il·legalment aquell que, havent estat privat legalment de la seva llibertat "no li siguin respectats els drets que la Constitució i les lleis garanteixin a tota persona detinguda". I aquest mateix article insisteix en el respecte de les formalitats i dels requisits legals durant les detencions. En el cas de la detenció, l'article 24 del Codi de procediment penal ordena que qualsevol persona sospitosa que presti declaració davant el Servei de Policia "ha de ser informada, de manera que ho entengui, i de forma immediata, dels fets que se li imputen i de les raons motivadores de la seva eventual privació de llibertat". Aquest mandat es troba també en l'article 5.2 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals quan estableix que tota persona detinguda ha de ser informada en el termini més breu possible i en la llengua que comprengui de les raons de la seva detenció i de tota l'acusació formulada contra ella. Cosa que es precisa encara més en l'article 6.3 del Conveni esmentat quan considera com un dret de l'acusat el dret de ser informat d'una manera detallada de la naturalesa i de la causa de l' acusació formulada contra ell.

Tercer

En el dret constitucional del Principat, com ja s'ha declarat en altres ocasions, la llibertat és al mateix temps un dret fonamental (art. 9.1 de la Constitució) i un principi interpretatiu de l'ordre jurídic andorrà en la seva totalitat (art. 1.2 i 3.2 de la Constitució). El dret a la llibertat ha de ser tingut en compte de manera preeminent i les restriccions a aquest dret han de ser interpretades amb rigor, en els seus propis i estrictes termes. D'aquestes restriccions no s'ha de fer una lectura laxa o extensiva. Com que correspon a aquest Tribunal Constitucional protegir el dret a la llibertat de tots els ciutadans andorrans i altres persones que es trobin en el Principat convé extraure de totes aquestes normes la regla de dret aplicable al cas plantejat, que presenta uns perfils singulars els quals examinarem seguidament.

Quart

Dels documents que obren en les actuacions es dedueix que mitjançant un ofici datat del 28 de maig del 2013 la Secció d'Instrucció de la Batllia es va adreçar al director del Servei de Policia posant al seu coneixement que, mitjançant un aute de la mateixa data, havia acordat ordenar la detenció immediata del Sr. Emili Puig Ariet "procedint a prendre-li declaració sobre els fets d'autes i essent posteriorment posat a disposició judicial".

En aquest aute del 28 de maig del 2013 –no en l'ofici- s'indicava que les diligències prèvies s'havien obert per un delicte major d'administració deslleial. Segons aquest mateix aute, els fets feien referència als comptes del recurrent i de l'entitat esportiva Futbol Club Andorra. S'indicava que en una reunió amb membres del Govern, el recurrent no havia facilitat una comptabilitat transparent sobre les finances de l'entitat en qüestió, ni la informació requerida sobre un període determinat. Com a conseqüència d'aquests fets, es va posar de manifest que l'entitat esmentada havia contret un deute d'uns 343.817,00 euros sense que el recurrent pogués donar una justificació sobre aquest punt. S'especificaven altres punts concrets dels quals se'n podia deduir una falsedat o ocultació en la comptabilitat de l'entitat esportiva, de la qual el recurrent n'era el gerent.

Una vegada que el recurrent va ser detingut pel Servei de Policia, amb l'ofici esmentat, se'l va informar que la detenció era deguda a la comissió d'un delicte contra el patrimoni, se li van comunicar els seus drets i va poder nomenar un advocat defensor que va acceptar la seva defensa.

Des del primer moment, la defensa lletrada va sostenir que la detenció havia estat il·legal i va presentar una demanda d'habeas corpus, que, segons consta en els antecedents, va ser desestimada en les dues instàncies.

En primer lloc, va al·legar que el recurrent no hagués hagut de ser detingut, ni la presó provisional hagués hagut de ser acordada, ja que havia anat a posar-se a la disposició de la Batllia, donant sobre aquest punt una versió diferent de com es van produir els fets, versió que pretenia provar.

Insistia en què la detenció va ser il·legal i que se'n derivava la vulneració dels drets següents: a la llibertat (art. 9 de la Constitució); a ser informat de l'acusació, sense que s'exhibís l'aute judicial i tan sols un ofici en el qual es comunicava l'ordre de detenció; a la defensa, limitada de manera indeguda per la declaració del secret del sumari; a que se li comuniqués l'aute judicial d'imputació; i a que li prengués declaració el batlle competent sense delegar en el Servei de Policia aquestes funcions que la Llei li atribueix en exclusiva.

Cinquè

El sentit originari d'aquesta institució de l'habeas corpus es troba precisament en què davant d'una detenció de caràcter policial, governatiu o administratiu es posi d'immediat la persona del detingut davant l'òrgan jurisdiccional competent i a la seva disposició per tal que aquest –i no la policia o l'autoritat governativa- decideixin conforme a dret sobre la procedència o la improcedència de la seva privació de llibertat.

Sisè

S'han d'enjudiciar les al·legacions del recurrent partint d'allò que acabem d'exposar. Abans de res s'ha de destacar que, en aquest cas, hi ha hagut una intervenció i supervisió constants de la Batllia. Així, el 27 de maig del 2013, es va declarar, per una durada d'1 mes el secret total de les actuacions, l'endemà es va ordenar la detenció i la posada a disposició judicial; el 30 de maig del mateix any, la batlle instructora va dictar un aute de processament contra el Sr. Emili Puig Ariet pel delicte major d'administració deslleial i pel delicte major de falsejament de comptes socials i en el qual es decretava també la seva presó provisional. En l'aute del 29 de maig esmentat el batlle de guàrdia desestima el recurs d'habeas corpus. L'aute del 5 de juny del Tribunal de Corts confirma, en apel·lació, la desestimació. Convé afegir que el secret de les diligències es va aixecar mitjançant un aute de la Batllia del 13 de juny i que es va acordar la llibertat provisional del recurrent mitjançant un aute del 23 de juliol del 2013, resolució confirmada en apel·lació.

A la vista de la relació de resolucions judicials, és clar que la situació del processat ha estat en tot moment sota el control de l'autoritat judicial competent i que s'ha posat a la seva disposició i no es pot acceptar sobre aquest punt cap retret des de la perspectiva constitucional. No hi ha hagut en la delegació a la policia judicial res que pugui considerar-se contrari als drets constitucionals del processat, ni que els hagi menystingut. Tampoc és possible estimar una vulneració constitucional pel fet d'haver declarat el secret de les diligències prèvies que va estar vigent poc temps, ja que es va acordar el 27 de maig i es va aixecar el 13 de juny. En aquest cas, la declaració per part de la Batllia del secret de les diligències penals seguides contra el recurrent ha estat legítima des de la perspectiva constitucional i aquest Tribunal no ha de qüestionar la seva oportunitat. Fins aquí no s'identifica cap vulneració constitucional.

Setè

La detenció del recurrent, en si mateixa, mitjançant un ofici no motivat i la informació que se li va subministrar mereix un judici diferent. El recurrent ha insistit molt en aquest punt i manté el seu criteri mitjançant la cita de preceptes constitucionals i legals, així com del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals i la nombrosa jurisprudència recaiguda en la seva aplicació. Aquesta és la qüestió que ha de ser objecte de decisió per part d'aquest Tribunal. Per això, cal reexaminar els fets i els arguments adduïts.

En relació amb la detenció cal precisar que no va ser fruit de la iniciativa policial, sinó que es va produir per aquella ordre de la Batllia, plasmada en l'ofici. El text de l'ordre, del 28 de maig del 2013 (foli 611) diu, en allò que interessa, que en el marc de les diligències prèvies 1532-5/13, seguides per la Secció d'Instrucció de la Batllia "i per Aute de data d'avui, he decidit ordenar la immediata detenció d' Emili PUIG ARIET (...) procedint a prendre-li declaració sobre els fets d'autes i essent posteriorment posat a disposició judicial". No s'indicava si s'adjuntava el text de l'aute, que figura en els folis 612 a 615, ambdós inclosos. L'aute motivava i decidia la detenció, per la manca de transparència de la comptabilitat de l'entitat esportiva i altres circumstàncies assenyalades anteriorment. Però aquest aute no va ser mostrat al detingut, com argumenta amb èmfasi el seu lletrat defensor. Tampoc es va traslladar, en aquell moment, ni al detingut ni al seu lletrat l'aute de processament. Aquest aute es va dictar poc després i té data del 30 de maig del 2013. En ell es processa al Sr. Emili Puig Ariet per "un presumpte delicte major d'administració deslleial (...) i d'un presumpte delicte major de falsejament de comptes socials."

El problema estrictament constitucional sorgeix quan es comprova que l'únic document mostrat al detingut va ser l'ofici amb l'ordre de detenció (sense motivació jurídica substantiva) i l'única informació que es va proporcionar al recurrent va ser que se'l detenia com a presumpte autor d'un "delicte contra el patrimoni."

La part recurrent considera que aquesta informació era insuficient i contrària a l'article 6.3 del Conveni esmentat, d'acord amb el qual tot acusat te dret a ser informat en el termini més breu possible, en una llengua que comprengui i d'una manera detallada, de la naturalesa i la causa de l'acusació formulada contra ell. I, a aquest efecte, cita una nombrosa jurisprudència coincident en el dret a ser informat dels fets que se li imputen, és a dir, de les raons fàctiques i jurídiques de la imputació. També menciona l'article 24 del Codi de procediment penal que disposa que "tota persona sospitosa que presti declaració davant el Servei de Policia ha de ser informada, de manera que ho entengui i de forma immediata, dels fets que se li imputen i de les raons motivadores de la seva eventual privació de llibertat."

En la decisió de la primera instància de l'habeas corpus contra la detenció, la Batllia, en el seu aute de desestimació del 29 de maig del 2013, reconeix que no es va presentar al detingut l'aute que acordava la seva detenció, sinó simplement l'ofici en què se li comunicava aquesta mesura. Tanmateix, la Batllia afegeix que ningú va discutir que els agents de policia actuants fossin aquells que eren oportuns i convenients de conformitat amb la Llei. I conclou que amb la diligència de comunicació dels seus drets processals el detingut "ha tingut ple coneixement dels delictes que se li imputaven, de tal manera que cap situació d'indefensió material se li ha ocasionat."

El problema rau, com s'ha dit, en què en la comunicació de drets l'única informació que es va donar al detingut va ser una presumpta comissió d'un "delicte contra el patrimoni", cosa que no es correspon amb la naturalesa dels delictes pels quals va ser processat. Aquesta divergència no va escapar al Tribunal de Corts quan va conèixer en apel·lació la desestimació de la Batllia. I en relació amb aquest punt, en l'aute del 5 de juny del 2013, indica que "si bé és cert que, en la diligència de

comunicació de drets processals al detingut, se l'informa erròniament que queda detingut per un presumpte delicte contra el patrimoni, no es pot raonablement pretendre (...) que Emili PUIG ARIET desconeixia el motiu de la seva detenció."

Vuitè

Així queda delimitat el punt bàsic que s'ha de resoldre en aquest cas. Es tracta de decidir si, d'acord amb una interpretació rigorosa, la informació errònia subministrada va ser insuficient o si, amb una interpretació més laxa, tot i ser inexacta aquesta informació va poder bastar, perquè el recurrent ja devia conèixer les raons de la seva detenció.

El deure d'informar al detingut de les raons de la seva detenció és una garantia major del dret constitucional a la llibertat i ha de ser exigida amb rigor. La conjetura que el detingut ja sabia (podia saber o imaginar amb major o menor probabilitat d'encert) el per què de la seva detenció no excusa del compliment d'aquest deure, que forma part de la garantia del dret a la llibertat establert en la Constitució del Principat. És una formalitat preceptiva –no un simple formulisme- que pot resultar transcendent en la protecció constitucional de la llibertat. Tant el desenvolupament legislatiu ordinari, com el Conveni per a la salvaguarda dels drets i de les llibertats fonamentals, es fan ressò d'aquesta exigència que no pot ser trivialitzada.

En el cas d'aquestes actuacions la informació es va proporcionar, sens dubte, amb promptitud però va ser errònia. Va atribuir al detingut una infracció penal diferent a aquelles per les quals era ja sospitós i per les quals anava a ser processat d'immediat. Efectivament, els delictes contra el patrimoni –furts, robatoris, etc.- estan regulats en un lloc diferent i tenen una naturalesa diferent d'aquells que s'imputaven al detingut. La suficiència i la veracitat de la informació, constitucionalment exigible, depèn de les dades disponibles en el moment de produir-se la detenció. I en aquest cas que s'enjudicia eren sobradament acreditatives del tipus de fets que se li reprotxaven i dels delictes que se li anaven a imputar. Es podia comunicar al detingut des d'un principi que se li atribuïen irregularitats, inexactituds o manca dels justificants deguts en la comptabilitat de l'entitat esportiva de la qual era gerent i que podien ser constitutius de delicte de conformitat amb determinats preceptes penals. L'aute dictat en aquella data (i que no va ser comunicat en aquell moment) contenia dades més que suficients per a aquesta finalitat. Però aquesta informació no es va proporcionar al·legant el secret declarat en les actuacions. No obstant això, la declaració del secret de les actuacions (mitjançant l'aute del 27 de maig del 2013), en si legítima, no hagués hagut mai d'impedir que es proporcionés al detingut la informació exacta dels fets i de les seves conductes que podien merèixer retret penal; altrament dit, se l'hagués hagut d'informar de les causes fàctiques i jurídiques de la detenció. Però aquestes dades van brillar inicialment per la seva absència en l'ordre de detenció que va ser traslladada al recurrent, absència que tampoc pot entendre's substituïda per la informació errònia en el moment de la comunicació dels seus drets.

En la mesura en què ni l'aute de la Batllia del 29 de maig del 2013 ni el del Tribunal de Corts del 5 de juny del mateix any, van valorar de manera adequada la transcendència constitucional deguda a les circumstàncies assenyalades i van donar per bona la correcció formal i material de l'ordre de detenció i la seva execució, aquestes resolucions judicials han de ser anul·lades i deixades sense efecte. Ha de precisar-se, no obstant això, que aquesta nul·litat no ateny a l'aute de processament i de presó del 30 de maig del 2013, ni a l'aute del 23 de juliol del 2013 de la Batllia en què es decideix la llibertat provisional condicionada, que no queden afectats i mantenen, mentre que no siguin modificats, la seva força vinculant.

DECISIÓ:

En atenció a tot allò que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Denegar la prova proposada i estimar parcialment el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Emili Puig Ariet.

Segon

Atorgar l'empara al recurrent i declarar que en el curs de la seva detenció inicial mitjançant l'ofici del 28 de maig del 2013 no li va ser respectat el seu dret constitucional a ser informat dels fets que se li imputaven i de les raons jurídiques de la seva detenció.

Tercer

Declarar nuls els autes impugnats, tant l'aute del 29 de maig del 2013, dictat per la Batllia de Guàrdia, com el del 5 de juny del 2013, dictat pel Tribunal de Corts, ambdós en el marc de l'anomenat procediment d'habeas corpus.

Quart

Rebutjar la petició de llibertat immediata incondicionada, atenint-se, pel que fa a la situació personal del processat, a allò que s'ha disposat amb posterioritat per la jurisdicció penal competent o a allò que disposi en un futur dins de les seves atribucions, declarant que no queda afectada per aquesta sentència, en cap sentit, la situació actual de llibertat provisional amb fiança del processat.

Cinquè

Desestimar el recurs en la resta de les pretensions formulades.

Sisè

No fer cap declaració de condemna al pagament de les costes.

Setè

Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Emili Puig Ariet, al president de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 7 de setembre del 2013.

Juan A. Ortega Díaz-AmbronaLaurence Burgorgue-Larsen

President

Vicepresidenta

Carles Viver Pi-SunyerPierre Subra de Bieusses

Magistrat

Magistrat